

Приходько М.М.

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ АСОЦІАЦІЇ БЛАГОДІЙНИХ ТОВАРИСТВ «КАРІТАС» (1917–1925 РР.)

Статтю присвячено проблемі вивчення окремих аспектів, пов'язаних з відображенням добродійної діяльності організації «Карітас», організації, яка бере свої початки в лоні католицького духовенства. Добродійність та допомога нужденній людині була одним із головних напрямків діяльності католицького собору від часу його заснування. Протягом тисячоліть існування католицизму дані спроби втілювалися в різних формах допомоги, від поодиноких, індивідуальних ініціатив священників, до все більш організованих та централізованих форм самоорганізації.

Знаковим етапом розвитку католицького добродійного руху на землях Польщі було утворення об'єднання «Карітас», яке мало за мету створення централізованої структури серед розрізнених католицьких організацій благодійного характеру. Організація «Карітас» була явищем не суто польським, функціонуючи в багатьох краях Європи та світу. Але саме в умовах відсутності власної суверенної держави, наприкінці 19 ст- початку 20 ст., особливо в роки Першої світової війни та післявоєнний період товариство відіграло фундаментальну роль в царині допомоги сиротам, жертвам війни, створенню належним чином облаштованих місць їх проживання.

В роботі висвітлено профільної діяльності організації на основі звітів які публікувалися щомісячно в часописі «Путівник милосердя».

Хронологічні межі дослідження охоплюють останні роки Першої світової війни та перші роки незалежної Польщі, період найбільших викликів благодійним організаціям, років перевірки на міцність, етап в житті організації, який вимагав максимальної відданості справі від членів товариства.

В статі окреслені основні вектори роботи в даний період. На першому місці була допомога немовлятам та дітям, які в роки війни залишилися безпритульними. Другим важливим напрямком був захист хворих та нездатних до роботи людей, які окрім отримання даху над головою потребували також медичної допомоги, часом і цілодобово. Специфічним напрямком роботи зважаючи на воєнні та післявоєнні роки була робота із психологічної підтримки солдат, які поверталися з фронту пораненими та скаліченими.

Проаналізована фінансова складова, яка фундамент успішної роботи організації, висвітлено джерела надходження коштів, напрямки їх використання. Висвітлено в хронологічній послідовності фінансові документи товариства в контексті їх збалансованості та відповідності завданням і планам адміністрації товариства.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадський рух, добродійність, благодійність, Польща.

Постановка проблеми. На даний момент українська та польська історіографія не розкривають проблемні сторони діяльності товариства «Карітас». Відсутні комплексні дослідження, які б розкрили фінансову складову в поєднанні із особливостями профільною діяльністю товариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В праці Я.Кароля «Підстави благодійної діяльності на прикладі організації «Карітас»» зроблена спроба висвітлити теоретичні засади благодійної діяльності на землях Польщі, зацентрована увага на товаристві «Карітас».

В доробку Е.Фірліта «Карітас в Польщі – інституціональні межі та галузі діяльності» – проаналізував напрямки діяльності досліджуваного товариства, завдання та мету діяльності. В праці «Благодійна допомога» С.Павлік прослідковує особливості функціонування благодійних організацій, специфіку галузі. М.Ставяк-Осошньська в своїй роботі «Організація і функціонування передшколи організації «Карітас» – відділу в келецькому воєводстві в 1950-60 р.» проаналізовану освітній вектор діяльність локального осередку організації в 50-60 рр. А. Рошчичевський в праці

«Виникнення та ліквідація організації «Карітас» на основі широкого масиву джерел і літератури дослідив аспекти створення та ліквідації руху. Отже, незважаючи на певні напрацювання, ще існують лакуни в дослідженні діяльності товариства «Карітас».

Мета статті є на основі широкого масиву архівної періодики висвітлити аспекти діяльності об'єднання благодійних організацій «Карітас».

Виклад основного матеріалу.

1. Соціальні орієнтири, принципи та місія товариства

Свої основні завдання Товариство «Карітас» вбачало в поєднанні усіх прагнень польського народу на ниві милосердя, що втілювалося в життя 19 лютого 1917 року в офіційному заснуванні громадської організації [1, с. 2].

Про необхідність подібних товариств йшлося, ще в 1915 році на конгресі у місті Фульда в 1915 р., де прозвучала думка, яка була актуальною для другого року Першої світової війни, період різкого зростання негативних соціальних тенденцій, наголошувалося на потребі систематичної турботи за дітьми, батьки яких воюють, а матері мають заробляти на хліб. Зверталась увага на масовість даного явища, яке поширилося не лише на великі міста, але й на сільську місцевість. Спікери конгресу звертали увагу на брак закладів в яких молоде покоління могло б «захиститися від зла», на інформацією доповідачів сотні немовлят на польських землях в 1915 році помирили через відсутність дитячих ясел та мережі притулків. З огляду на це представники громадських діячів вбачали свою місію в запобіганні смертності дітей шляхом забезпечення належний догляд за ними [2, с. 2].

Другим важливим напрямком у поєднанні із захистом немовлят був захист хворих дорослих людей. З даного приводу керівництво організації схвально відгукувалось щодо державних планів з заснування мережі медпунктів з медичними сестрами із фаховою підготовкою, які б утримувались за рахунок державних коштів і які б мали доглядати за немовлятами та бідними хворими в сільській місцевості. Проте, це були лише плани державних чиновників, на початку 1918 року по всій Німецькій імперії сільська медицина та догляд за хворими був практично відсутній, окрім нечисленних освітніх медсестринських програм в навчальних центрах створених для цієї мети при монастирях. В даному питанні Товариство обмежувалося лише офіційними зверненнями до суспільства, до священників, заохочувати дівчат до навчання в цій сфері [9, с. 6].

Вбачали окремим напрямком роботи психологічну підтримку солдат, які поверталися з фронту пораненими та скаліченими, які при поверненні додому не могли знайти роботи. Допомогали подібній категорії осіб члени організації моральною підтримкою та пошуком альтернативної місця роботи, роз'ясненням умов праці, пошуку місць перепідготовки необхідної для роботи за новим фахом направити інваліда на іншу професію, за якою він ще може працювати [10, с. 7]. Безперечно подібна робота мала особливе значення з огляду на безпеку польської громади, адже ветерани Першої світової війни

Провідним напрямком роботи Товариства «Карітас» було проведення теоретичної підготовки працівників добровільної галузі. Так, 5, 6 і 7 березня 1918 р. в залі будинку королеви Ядвіги в Познані відбувся курс лекцій. Лекції проводились на платній основі, плата складала 5 марок за 3 лекційні дні, або 50 фенігів за одну лекцію. 5 березня відбулася низка лекцій: Х. Ласковського на тему «Чи треба організовувати благодійну роботу», Х. Закшевського на тему «Світська організація для допомоги бідним». В. Адамського на тему «Державний і соціальний захист бездоглядної молоді» Д. Маєра «Практична участь інтелігенції в благодійній діяльності». 6 березня відбулися лекції: Т. Чейровського «Соціальне забезпечення», Димка на тему «Підтримка та допомога, військові пенсії», Вержеєвського «Професійні поради та заходи для полегшення інвалідності». 7 березня відбулися лекції д-р. Славського на тему «Про догляд за дитиною», Цегельського «Сестри та притулки», Ласковського «Про опіку над породіллями», Гантковського на тему «Про сільських медсестер» [11, с. 2]. З огляду на тематику статей, лектори мали за мету висвітлити найбільш актуальні проблеми польського соціуму серед яких було окреслено обов'язки держави в справі соціального захисту та приватних ініціатив в даній галузі.

Статут Товариства покладав на плечі організації обов'язок дослідження благодійності, як явища. Товариством були організовано інформативні сесії для членів організації, з метою ознайомлення їх з найважливішими вимогами часу, в галузі добровільності. Сесія відбулася у березні 1918 р. і зібрала понад 200 учасників, для яких у 12 лекціях було викладено основи процесу організації благодійної діяльності, особливостей догляду за безпритульними дітьми і молоддю, принципів соціального забезпечення, специфіки організації санітарних станцій [22, с. 10]. Таким

чином, саме на допомогу молодому поколінню було акцентовано увагу промовців.

Вже на одному із перших засідань було вирішено видавати щомісячник «Путівник милосердя». З першого дня свого існування видавничий відділ стикнувся із проблемою нестачі паперу, значних витрати на друк. Щоб покрити витрати на друк було прийнято рішення стягувати передплату на часопис з членів товариства, проте, згідно звітних документів за грудень 1918 року ці зусилля мали незначний ефект і залучили до бюджету журналу лише 171,25 марок [23, с. 10]. Таким чином усвідомлення необхідності видання власного часопису не корелювалися із фінансовими можливостями членів організації.

В звітних документах за лютий 1919 рік зазначалося, що членами товариства можуть бути окремі особи, католицькі парафії та громадські об'єднання. Згідно статутних документів, в 1919 році річний членський внесок звичайного члена складав не менше 10 марок, але рекомендувалося вносити більші. Вартість привілейованого членства становила не менше 300 марок на рік [28, с. 3].

Свою місію окреслювали в світлі практики західноєвропейських громадських організацій, які були орієнтиром для польського громадського руху. На думку керівництв організації «Карітас» рівень цивілізованості будь-якого народу вимірюється кількістю та якістю функціонуючих в ньому громадських об'єднань, через це і в справі піклування про бідних мають бути належним чином організовані товариства, які виконують роль посередника між суспільством і бідними шарами населення [30, с. 17].

В післявоєнний час в програмі діяльності товариства з'явилося нове завдання опіка над дітьми-переселенцями із Великопольського краю, з Вестфалії та Берліна, зі Східних Кресів, Східної Малопольщі, частина яких була розміщена в державних будинках для сиріт, решта залишалася під опікою товариства «Карітас». З метою належного опікування ними, тодішній голова товариства Ласковський, орендував приміщення у Крайового староства в Познані. Крім того, ним було придбано приміщення в населених пунктах Бронішевіце, Грабе та Мельжино. Для здійснення процедури придбання приміщень, Товариство довелося створити компанію з корпоративними правами, яка розпочала свою діяльність 1 вересня 1919 року [31, с. 17]. Таким чином, для реалізації своїх статутних завдань і організація була вимушена створити паралельно діючу комерційну

організацію, яка мала змогу придбати необхідні основні фонди.

Одним із найскладніших векторів даного напрямку була евакуація польських дітей з різних частин російської імперії, яка з моменту розпаду імперської форми існування трансформувалася в окреме державне утворення. Особливістю евакуації дітей був їх складний маршрут переміщення, а саме на схід, через тихий океан до США. Евакуація, розпочалась ще в роки Першої світової та пришвидшилася в післявоєнні роки. Подальшим кроком було перевезення із США до Польщі. Всього було перевезено 312 дітей силами товариства «Карітас». Більшість з них були розміщені притулках в населених пунктах Мельжиниці, Бронішевиці, Вейгеро. До своїх завдань в роботі з даною групою дітей полягало в здобутті ними гідної професійної освіти та інтеграції в польське суспільство [32, с. 17].

2. Теоретичні та практичні кроки організації

Активісти Товариства звертали увагу, що на 4 рік війни, в 1917 році соціальної допомоги від німецької держави недостатньо, окрім державного захисту, на їх думку мала активно функціонувати приватна благодійність і що крім матеріальної допомоги люди потребували і морального захисту. Погоджувались із фактом, що за період війни на Познанщині почали свою діяльність різні організації, завданням яких було подолання бідності та допомога людям, до яких відносилися Червоний Хрест, товариство «Жіноча народна служба» та інші [3, с. 3], проте їх підходи полягали в матеріальній допомозі нужденним, в той самий час «Карітас» рівнозначно до матеріальної допомоги надавав і моральну підтримку.

Адміністрація товариства фокусувала увагу суспільства на своїх функціях, шукаючи прибічників та однодумців, в звітних документах за листопад 1917 року зазначалось, Товариство прагне до постійного моніторингу потреб незабезпечених верств польського суспільства, виявлення нових постраждалих в соціальному вимірі людей та термінова допомога їм. Водночас за мету ставили привернути погляди суспільства до проблеми та спільно утримувати інституцію: «де кожен жебрак, дитина, бідняк, непрацездатний міг би жити життям гідної людини» [4, с. 4].

Війна спровокувала відсутність товарів, зупинку виробничих потужностей, що в свою чергу зменшило і пропозицію робочих місць. Уся польська громада німецької імперії перебувала в стані боротьби за своє існування. В еквівалентних умовах опинились і співробітники,

члени організації «Карітас». Як свідчать звіти товариства за осінь 1917 року, перед учасниками організації повстало питання власного виживання та життя членів їх родин, в призмі галопуючої смертності по всім землям тогочасної імперії. В подібних умовах вони не зупиняли свою роботу, з урахуванням мізерних грошових фондів, які абсолютно гальмували усі плани роботи, намагалися зберігти поступ організації [5, с. 7].

З огляду на мінімальні фонди в буремні військові роки, своїм суспільним обов'язком вважали не зупинити об'єми допомоги та догляду за немовлятами, в той час як будинки для людей похилого віку, для інвалідів, дитячі будинки для старших дітей функціонували на землях Польщі, притулку для новонароджених не існувало. Саме необхідність створення мережі подібних закладів була якніколи на часі, члени організації усвідомлюючи це та спрямовували останні фонди і зусилля для реалізації цієї мети [6, с. 7].

Окреслювали формулу співпраці молодіжних громадських організацій та добродійних рухів, яку користь вони могли принести один одному, в тогочасних соціальних умовах. Так на думку керівництва організації «Карітас» благодійне товариство може залучити своїх співробітників та піклувальників, які можуть інтегруватися в справи партнерських молодіжних організацій та відвідувати хворих членів організації та вирішувати конфліктні ситуації у молодих сім'ях [7, с. 7].

В звітах за січень 1918 року знову піднімалося питання допомоги немовлятам, керівництво закликала до більш масштабного праці в благодійному напрямку. Відзначали, що державні структури досягли значних успіхів на ниві підтримки бідних та хворих людей, проте становище немовлят, як і раніше залишалося майже без уваги з огляду на матеріальне забезпечення будинків для дітей, де фізично не було в наявності ліжок для дітей менше 6 місяців [8, с. 5].

Від початку свого функціонування товариство «Карітас» регулярно комунікувало із польською громадою Познанщини через засоби масової інформації, зокрема через власний часопис «Провідник мілосердя», переважно з метою пробудження в розумінні людей проблеми найбільш актуальної в ті часи – догляду за немовлятами. Як свідчить звітна документація за лютий 1918 р. керівництво прагнуло відкрити дитячий притулок у Познані, де могли б тимчасово проживати діти які не мають батьків, під фаховим наглядом медсестер до влаштування їх в прийомні родини [12, с. 7].

Звіти товариства за квітень 1918 року підтвержують, що ситуація в державі, в векторі соціальної допомоги бідним просувалася, створювалися спеціальні установи: притулки, дитячі ясла, амбулаторії, що неминуче призводило до кристалізації стабільного польського суспільства в майбутньому. Керівництво організації відзначало, що саме війна значно просунула вперед добродійну справу. Саме створення закладів соціальної допомоги були найбільш вдалим інструментом підняття культури соціального буття. Подібні приклади мали вплинути на свідомість громадянина, продемонструвати яким може бути соціальний заклад, забезпечений усім необхідним – світлом, теплом, вентиляцією, водопостачанням, фаховим персоналом, професійним керівництвом [13, с. 16]. Для 1918 року подібні умови перебування в закладах соціальної допомоги були поодинокі на польських землях, досвіду заснування та розвитку подібних установ не було в наявності в активістів та адептів данної ідеї. Усі приклади та досвід практичного застосування подібних схем управління притулками, варіантів їх перманентного фінансування запозичувалися із західної Європи, Америки.

Звертали увагу на шпальтах часопису «Провідник Мілосердя» на негативний вплив довготривалої війни, яка нищила не лише матеріальні цінності, але і значною мірою моральну складову здорового суспільства. Війна послабила родинні зв'язки, суттєво знизила батьківський авторитет. В обговоєннях ситуації представники Товариства наводили статистику злочинів, яка свідчила про галопаюче зростання правопорушень саме в сегменті неповнолітніх та звертали увагу, що переважна більшість благодійних товариств концентрується лише на матеріальному боці проблеми, майже ігноруючи моральну складову, особливо серед польської молоді [14, с. 22].

Члени організації на засіданнях піднімали питання суспільної гігієни, яке в першій чверті 20 століття лишалося серед більшості населення елементом не інкрустованим в щоденну звичку. Звертали увагу на деградацію державних закладів санітарно-гігієнічної культури за роки війни та обмеженість в просторі подібних інституцій, адже вони розміщувалися переважно в великих населених пунктах. Діяльність товариства «Карітас» в даному напрямку була сконцентрована лише в місті Познань, чого на думку діячів організації було абсолютно недостатньо. Свою увагу очільники товариства намагалися спрямувати в бік усієї польської громади краю, а не лише регіонального центру, зауважуючи, що саме селян-

ство є ядром суспільства і робота має провадитися в даному напрямку, адже інтелігенція переважно знає правила повсякденної гігієни [15, с. 9]. Отже, досвід війни перенаправив погляди очільників організації в бік сільської місцевості, сформувавши думку, про необхідність стрімкого розширення мережі організації, пошуку фінансових коштів для реалізації даного завдання. З огляду на це найближчу перспективу вбачали в формуванні санітарних станцій в селах і малих містах. Для цього були створені 6 місячні курси медсестер в Познані, які вже станом на серпень 1918 року закінчило 30 осіб, які мали базувати свою майбутню професійну роботу переважно в сільській місцевості [16, с. 10]. Для виконання даної мети, санстанції повинні були мати лазню для цілорічного центру підтримки гігієни [17, с. 10].

Таким чином товариство «Карітас» готувало фахівців-медсестер, а представники сільських громад мали забезпечити їх обладнанням робочим місцем та належною заробітною платою. Загальними умовами направлення медичних сестер було забезпечення їх заробітною платою в розмірі не менше 500 марок на рік, безоплатне проживання, приміщення з двох кімнат, одна з яких мала використовуватися як місце проживання для медсестри, друга як тимчасовий притулок для хворих, які мали перебувати під цілодобовим наглядом [18, с. 13].

Акцентували увагу на відсутності фахових знань у більшості із представників благодійних організацій поляків Познанщини, через що засновуються заклади, які абсолютно не відповідали вимогам часу, з цього приводу зазначалося в звітних документах за серпень 1918 року: «недостатньо було орендувати будинок чи кімнату і призначити охоронця, з працівниками із дуже сумнівними здібностями у галузі захисту дітей, оскільки такий заклад може швидше зашкодити, ніж допомогти» [19, с. 20]. До цього представники товариства намагалися комунікувати із сільським населенням, сільською інтелігенцією напругу з метою залучення до своїх лав нових учасників, проте дана ініціатива зазнала невдачі, було розіслано 1500 звернень із запрошеннями, проте відгукнулося і записалося до організації лише 301 член, лише 20%. За 1917 р. організація отримала 7242 марки в якості внесків членів організації. За 1918 р. в складі організації було вже 355 членів, які за рік сплатили 8343,00 марки [20, с. 3].

З 19 лютого 1917 р. до 31 грудня 1918 р. було 584 дітей під опікою керівництва організації, проте вже на початку 1919 р. під опікою залишилось лише 376 дітей. Було влаштовано 52 дитини

в сім'ї на утримання, на що було отримано від уряду 2000 марок, як якості військової підтримки дітей-сиріт [21, с. 4].

Збори учасників організації було не регулярним явищем в житті товариства. 8 грудня 1924 р. відбувся з'їзд, на якому були присутні лише представники познанського осередку товариства, яких було присутньо 50 осіб. Надіслали свої звіти за рік 27 осередків із міста Познань та 17 з-поза Познані. Не було надіслано звіт осередками із населених пунктів: Борек, Бонікова, Чарнкова, Косцяна, Віткува, Зніна. В даному році було призупинено діяльність осередку в Шамотулах. Активних членів налічувалось 544 особи. Познанські осередки організації зібрали в благодійних внесків – 12 096 злотих, 3500 злотих осередками поза містом Познань, що разом склало 15 596 злотих [33, с. 18].

Протягом 6 років організація «Карітас» мала виконувати благодійну роботу, тобто опікуватися бідними сиротами, засновувати притулки та утримувати їх лише власним коштом. У 1924 році дану функцію перейняла держава, яка розпочала формування фондів підтримки та опіки над сиротами, особливо дітей чиї батьки загинули в роки війни. Дана новина полегшила першочергові завдання товариства «Карітас», допомогла повернутися та сфокусуватися на інформативній складовій діяльності, підготовці та поширенню відомостей про проблематику добродійної діяльності, мотивуванні широких мас польського суспільства приймати участь в благодійності. Також товариство отримало змогу виокремити більше часу на видавничу діяльність, на підготовку та публікацію тематичної літератури [35, с. 15].

10 грудня відбулися лекції на тему: «Організація догляду за дитиною» проф. Йоншера, «Роль жінки в благодійному русі» – проф. Ніклевського, «Організація католицького руху милосердя» – Димека, «Конференції Святого Вікентія де Поля в наші часи» – Яняка, «Погляд на поточну діяльність товариства і благодійних товариств «Карітас» – Димека [38, с. 3].

На засідання правління товариства 17 вересня 1925 року зазначалося, що за останні роки організація допомогла 2479 дітям. Для розміщення усіх цих дітей, проводилася робота із збільшення притулків для дітей. З цією метою було придбано приміщення у населених пунктах Мельжин та Бронішевичі, а також було орендовано приміщення в Боянові та Цереквічі. Також організація використовувала для розміщення дітей приміщення в Гожджехуві, Оторові та Хорині [39, с. 21].

Виокремили шляхи підвищення популярності часопису «Путівник милосердя», через залучення професійних авторів, які б готували фахові статті з окремих питань благодійної справи. Керівництво організації планувало розширити покриття часописом на всі польські землі, не обмежуючись лише Познанщиною. З цією метою було вирішено заснувати власне видавництво під назвою: «Питання Благодійності». Не чекаючи налагодження збуту часопису в масштабі Польщі, почалася підготовка та друк інформаційних брошур з подальшим розміщенням в польських книгарнях [40, с. 21].

Правління товариства було прийнято рішення публікувати в журналі «Путівник Милосердя» також звіти організації «Вища Рада Товариств Дам Милосердя святого Вінсента Великопольщі, Помор'я та Сілезії». З даного приводу керівництво зазначало, що певною мірою це зменшує індивідуальність і незалежність, проте це дає моральну користь, об'єднуючи діячів благочинності утримуючи їх в постійному контакті [41, с. 27].

Висновки. У міжвоєнний період у Польщі виховання сиріт, покинутих дітей та скалічених

та поранених солдат стали вагомою проблемою соціуму. Однією із інституцій, яка сприяла вирішенню проблем даних категорій громадян була організація «Карітас».

Як було з'ясовано в роботі, на польських землях товариство діяло вирішуючи наступні завдання:

– формування власних кадрів в галузі соціальних працівників, волонтерів медичних працівників, медсестер;

– організація та підтримка діяльності благодійних, освітніх, медичних, консультаційних, видавничих осередків у складі товариства;

– проведення заходів спрямованих на активізацію власної фінансування благодійної діяльності;

– організація дозвілля для людей похилого віку, дітей та молоді з обмеженими можливостями, неблагополучних та багатодітних сімей;

– створення притулків для бездомних дітей, сиріт, жертв війни, покалічених військових у відставці.

Фінансовий бік організації мав задовільний характер. Організації володіла необхідними коштами для реалізації, що було необхідною складовою для реалізації цілей.

Список літератури:

1. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 2.
2. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 2.
3. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 3.
4. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 4.
5. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 7.
6. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 7.
7. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», październik 1917, s. 7.
8. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1918, s. 5.
9. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1918, s. 6.
10. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1918, s. 7.
11. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», lutego 1918, s. 2.
12. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», lutego 1918, s. 7.
13. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», kwietnia 1918, s. 16.
14. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», kwietnia 1918, s. 22.
15. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», sierpnia 1918, s. 9.
16. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», sierpnia 1918, s. 10.
17. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», sierpnia 1918, s. 10.
18. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», sierpnia 1918, s. 13.
19. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», sierpnia 1918, s. 20.
20. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 3.
21. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 4.
22. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 10.
23. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 10.
24. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 13.
25. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 13.
26. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 14.
27. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 14.
28. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudnia 1918, s. 14.
29. «Przewodnik miloserdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», lutego 1919, s. 3

30. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1925, s. 15.
31. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1925, s. 17.
32. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1925, s. 17.
33. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1925, s. 17.
34. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», stycznia 1925, s. 18.
35. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», luty 1925, s. 18.
36. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», marzec 1925, s. 15.
37. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», marzec 1925, s. 15.
38. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», marzec 1925, s. 16.
39. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», listopada 1925, s. 3.
40. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», listopada 1925, s. 21.
41. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», listopada 1925, s. 21.
42. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudzień 1925, s. 27.
43. «Przewodnik miłosierdzia» miesięcznik Związku Towarzystw Dobroczynności «Caritas», grudzień 1925, s. 28.

Prykhodko M.M. ASPECTS OF ACTIVITY OF THE ASSOCIATION OF CHARITABLE SOCIETIES “CARITAS” (1917–1925)

The article is devoted to the problem of studying certain aspects related to the reflection of the charitable activities of the “Caritas” organization, an organization that has its beginnings in the bosom of the Catholic clergy. Charity and helping the needy has been one of the main activities of the Catholic Cathedral since its foundation. During the thousands of years of existence of Catholicism, these attempts were embodied in various forms of assistance, from single, individual initiatives of priests, to increasingly organized and centralized forms of self-organization.

A significant stage in the development of the Catholic charity movement on the lands of Poland was the formation of the “Kariatas” association, which aimed to create a centralized structure among scattered Catholic charitable organizations. The “Karatis” organization was not a purely Polish phenomenon, functioning in many parts of Europe and the world. But precisely in the conditions of the absence of its own sovereign state, at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, especially during the First World War and the post-war period, the society played a fundamental role in the field of helping orphans, war victims, and creating properly equipped places of residence for them. The work highlights the profile activities of the organization on the basis of reports published monthly in the magazine “Guide of Mercy”. The chronological boundaries of the study cover the last years of the First World War and the first years of independent Poland, the period of the greatest challenges for charitable organizations, years of strength testing, a stage in the life of the organization that required maximum dedication from the members of the society.

The article outlines the main vectors of work in this period. In the first place was help for babies and children who were left homeless during the war. The second important direction was the protection of sick and disabled people who, in addition to receiving a roof over their heads, also needed medical assistance, sometimes and around the clock. A specific area of work in view of the war and post-war years was the work on psychological support of soldiers returning from the front wounded and maimed.

The financial component, which is the foundation of the organization’s successful work, is analyzed, the sources of funds, directions of their use are highlighted. The company’s financial documents are highlighted in chronological order in the context of their balance and compliance with the tasks and plans of the company’s administration.

Key words: *civil society, public movement, charity, charity, Poland.*